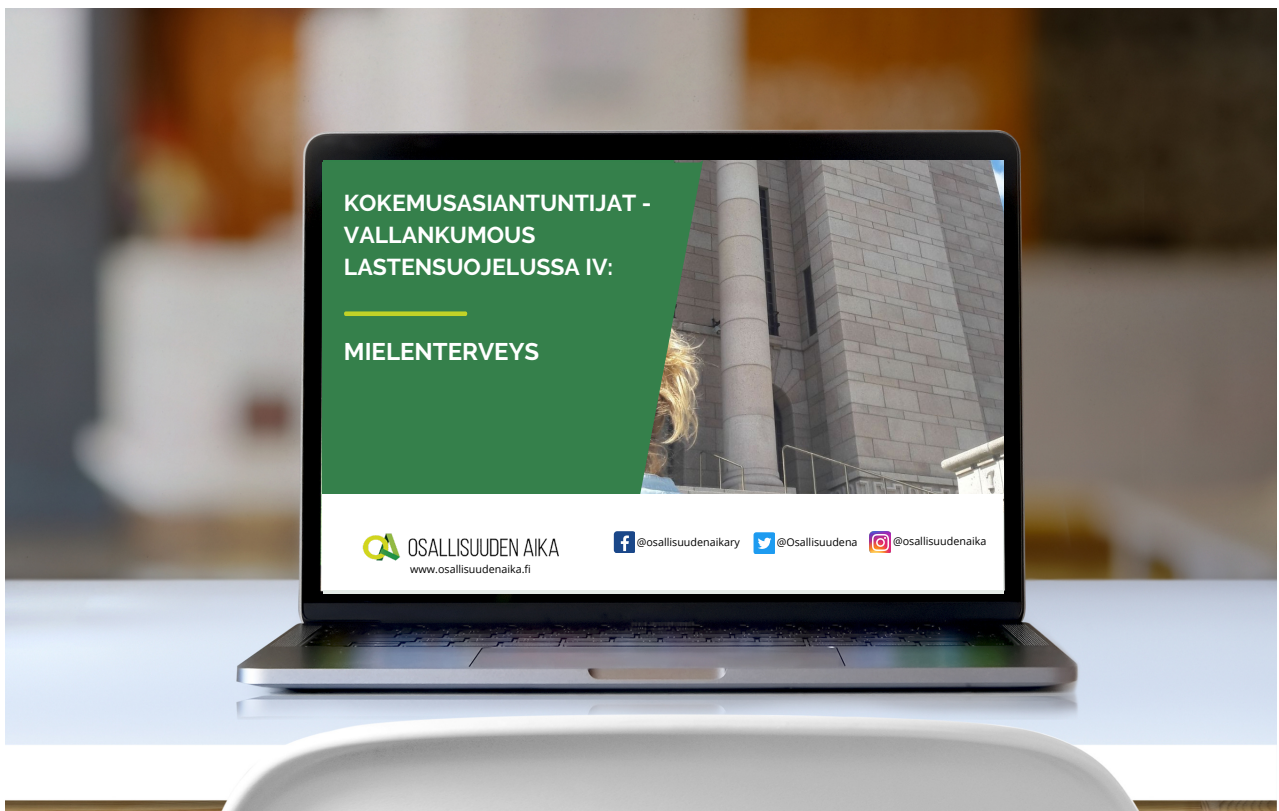

KOKEMUSASIAANTUNTIJAT - VALLANKUMOUS LASTENSUOJELUSSA IV

WEBINAARI 16.2.2021

OSALLISUUDEN AIKA

TAUSTAA

Osallisuuden aika ry on järjestänyt keskustelutilaisuuden lastensuojelusta jo neljänä vuonna. Tilaisuus on syntynyt lastensuojelun kokeneiden nuorten halusta kertoa kokemuksistaan ja kehittämisehdotuksistaan suoraan päättäjille.

Kokemusasiantuntijat - Vallankumous lastensuojelussa -tilaisuuksien yhteistyötahona on ollut SDP:n kansanedustaja Maria Guzenina ja nuorten kanssa keskustelemassa on ollut eri puolueiden kansanedustajia.

Vuonna 2021 tilaisuuden teemaksi valikoitui mielenterveys ja lastensuojelun sekä mielenterveyspalveluiden yhteisasiakkuus.

OSALLISTUJAT

- Psykoterapeutti ja tietokirjailija Maaret Kallio
- Sosiaalityöntekijä Maija Haapala
- Kansanedustajat:
Maria Guzenina (sd.)
Pihla Keto-Huovinen (kok.)
Outi Alanko-Kahiluoto (vihr.)
Eeva Kalli (kesk.)
Sanna Antikainen (ps.)
- Kaupunginvaltuutettu:
Petra Malin (vas.)

Tapahtuma oli osa maailmanlaajuista Care Day -viikkoa.

Kiitos kaikille kansanedustajille, nuorille, ammattilaisille ja muille paikalla olleille!

PANEELI-KESKUSTELUT:

- Saako apua?
- Osataanko auttaa?
- Hoitokontaktit vs. autetuksi tuleminen
- Stigma

KESKUSTELUJEN KULKU:

Tilaisuus koostui neljästä paneelikeskustelusta, joissa kokemusasiantuntijat avasivat keskustelun asiakasnäkökulmasta. Tämän jälkeen keskustelua käytiin kustakin teemasta kansanedustajien ja alan ammattilaisten kanssa.

Keskustelut käytiin positiivisessa hengessä ja dialogi oli monipuolista. Keskusteluissa tunnistettiin erilaisia haasteita ja ongelmia, joihin pyrittiin yhdessä luomaan ratkaisuja.

Päällimmäisenä jokaisessa keskustelussa esiin nousi toisten kunnioitus ja arvostus, luottamus, läsnäolo sekä inhimillisyys.

KESKUSTELUSSA NOUSI ESIIN:

- Mielenterveyspalvelujen saatavuus
 - Hoitokontaktit vs. autetuksi tuleminen
 - Apua oikeaan aikaan
- Lapsen ja nuoren kohtaaminen
 - Kyky auttaa toista
 - Yhteys toiseen ihmiseen
 - Aidot ja toistuvat kohtaamiset
- Mielenterveys ja sijaishuolto
 - Traumojen vaikutus elämään
- Mielenterveys ja päihdeongelma
- Negatiiviset selviytymiskeinot
 - Ongelmalapsi/nuori?
- Ylisukupolvisuus
- Ammattilaiset
 - Sijaishuollon työntekijät
- Stigman vaikutus elämään
 - Aikuisten tehtävä poistaa stigmaa
 - "Vaikeasti rakastettavat nuoret"

Vaikeiden ja surullisten asioiden esiin tuominen ja niistä puhuminen toi monenlaisia vaihtoehtoja haasteiden ja ongelmien ratkaisuksi.

MIELENTERVEYSPALVELUIDEN SAATAVUUS

Ruuhkautuneet mielenterveyspalvelut ja niiden huono saatavuus ei pitäisi olla este avun tarjoamiselle tai saamiselle. Tärkeäksi huomioitavaksi asiaksi keskustelussa nousi alueellinen epätasa-arvo palveluiden saatavuudessa, sen korjaaminen sekä palveluiden lisääminen syrjäseuduilla. Keskustelussa toivottiin enemmän matalan kynnyksen palveluita ja lyhyitä psykoterapiajaksoja lapsille ja nuorille.

HOITOKONTAKTIT VS. AUTETUKSI TULEMINEN

Keskustelussa verrattiin hoitokontaktien määrää (jolloin asiakkaan tiedoissa näkyy useita hoitosuhteita, vaikka niissä ei kävisikään) ja autetuksi tulemisen kokemusta. Ero näiden välillä todettiin suureksi ja merkittäväksi. Nuoret toivat keskustelussa esiin useat eri hoitokontaktit, kuitenkin saamatta apua niistä. Nuorten kokemusten mukaan useat eri hoitokontaktit eivät tarkoita sitä, että tulee autetuksi tai että niissä kävisi. Nuoret toivat esiin myös esteitä käydä hoitokontakteissa:

- Nuori ei halua tai koe tarvetta käsitellä asioitaan siinä elämäntilanteessa.
- Nuoren mielestä kemiat eivät kohtaa ammattilaisen kanssa.
- Nuori kokee, että ei tule kuulluksi, eikä näin ollen hyödy tapaamisista.

Nuoret toivat esiin myös, että autetuksi tulemisen kokemukseen voi riittää kohtaaminen, jossa kokee tulleen kuulluksi ja nähdyksi.

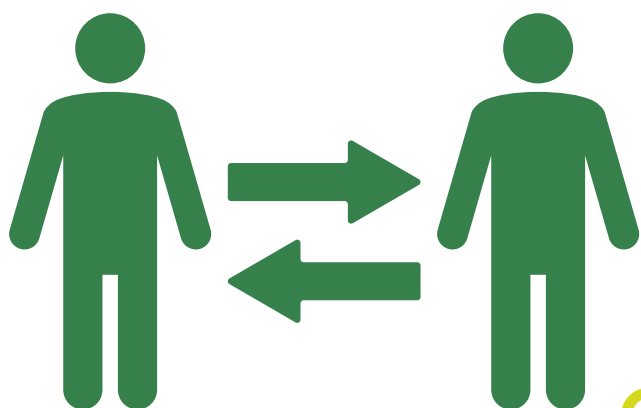
Ennaltaehkäisy ja varhainen puuttuminen sekä yhteiskunnan resurssien lisääminen vähentäisi huostaanottojen määrää.

APUA OIKEAAN AIKAAN

Keskustelussa nousi esiin oikeanlaisen avun saaminen oikeaan aikaan sekä sen hyödyt avun saajalle sekä yhteiskunnalle.

- Apua saa usein vasta, kun tilanne on jo paha.
- Pieniin asioihin avun saaminen tai saamatta jättäminen pahentaa tai parantaa tilanteita.
- Uskaltaako hakea parempiin asioihin apua, jos ei ole saanut pieniinkään? Tuleeko isoja asioita, jos pieniin on jo saanut apua?
- Eväät elämään kiinni pääsemiseen; koulutus, työ, asunto.

Yhteyden muodostaminen toiseen ihmiseen on tärkeää, jotta apua tarvitsevalle osataan järjestää oikeanlaista apua oikeaan aikaan.

LAPSEN JA NUOREN KOHTAAMINEN

Keskustelussa nousi esiin kuulluksi ja nähdyksi tulemisen tärkeys. Lapsen ja nuoren kuulluksi ja nähdyksi tuleminen vähentää mahdollisesti vääriä mielikuvia ja olettamuksia ongelmien ja oireiden syistä.

Kun nuori kokee tulevansa nähdyksi ja kuulluksi, on aikuisen helpompi päästä käsiksi syihin, joista lapsen ja nuoren oireilu voi johtua.

Lapsille ja nuorille, niin kuin jokaiselle meistä, on tärkeää tulla nähdyksi ja kuulluksi.

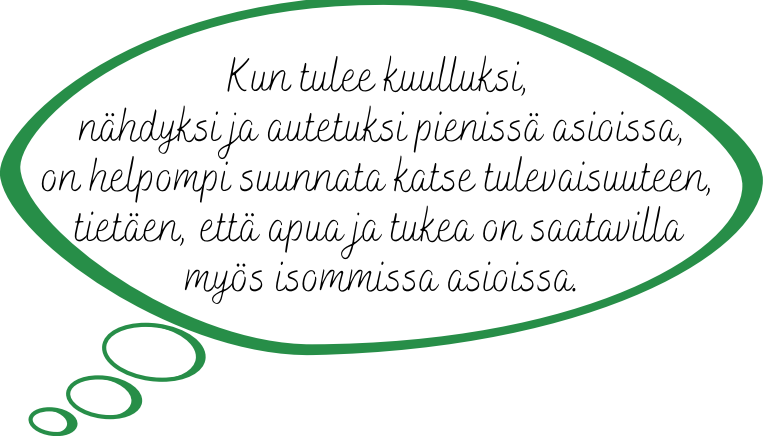
Keskustelussa kokemusasiantuntijat toivat esiin, inhimillisyyden sekä läsnäolemisen tärkeyden myös silloin, kun on kyse vaikeista asioista, eikä työntekijä tiedä miten niihin tulisi suhtautua.

AIDOT JA TOISTUVAT KOHTAAMISET

Jotta nuoresta voisi kasvaa tasapainoinen aikuinen, on tärkeää kohdata nuori nuorena, joka on arvokas ja hyväksytty omana itsenään ja jolla on yhtäläiset mahdollisuudet tulevaisuuden suhteen kuten kenellä tahansa muullakin.

Aitojen ja usein toistuvien hyvien kohtaamisten muodostuminen arjessa lisää nuoren luottamusta aikuisiin.

Autetuksi tulemisen kokemukseen voi riittää kohtaaminen, jossa kokee tulleen kuulluksi ja nähdyksi.

Kun tulee kuulluksi, nähdyksi ja autetuksi pienissä asioissa, on helpompi suunnata katse tulevaisuuteen, tietäen, että apua ja tukea on saatavilla myös isommissa asioissa.

- Kohtaamisen kokemukset syntyvät arjessa.
- On tärkeää kohdata apua tarvitsevat kunnioittavasti ja antaa mahdollisuus tulla kuulluksi ja nähdyksi.
- Luottamus syntyy toistuvista kokemuksista – ei sanoista.

YHTEYS TOISEEN IHMISEEN

Keskustelussa nousi esiin turvallisen yhteyden muodostaminen toiseen ihmiseen ja sen tärkeys lapsen ja nuoren tasapainoisen kehityksen kannalta. Lapset ja nuoret, joiden tarpeista ei ole huolehdittu riittävästi, ovat voineet jäädä kokonaan vailla yhteyttä toiseen ihmiseen.

Luottamus syntyy yhteydestä toiseen ihmiseen – kokemuksista, joissa on tilaa kuulluksi ja nähdyksi tulemiselle ja joissa saa olla oma itsensä ilman leimaa. Luottamus on avun hakemisen ja saamisen kannalta merkittävässä asemassa. Ilman luottamusta, yhteyttä toiseen ihmiseen ja toistuvia kohtaamisia on vaikeaa saada oikeanlaista apua silloin kuin sitä tarvitsee.

“ Pitää ottaa vakavasti, jos lapsi tai nuori kokee, ettei tule kuulluksi tai nähdyksi. Lisäämällä näiden tarpeiden täyttymistä edistetään kokonaisvaltaista hyvinvointia. ”

KYKY AUTTAA TOISTA

Keskustelussa kokemusasiantuntijat toivat esiin, että jokaisella aikuisella on kyky auttaa. Kenelläkään ei tarvitse olla terapeutin koulutusta voidakseen kuunnella ja tukea. Usein riittää luotettava ihmissuhde ja läsnäolo, eikä silloin tarvitse tehdä ihmeitä ja muuttaa asioita.

On tärkeää osoittaa lapselle ja nuorelle, että aikuiset ovat valmiita ja kykeneviä auttamaan kaikissa asioissa, jotta toivo parempaan tulevaisuuteen voi säilyä.

“ Kun nuori kokee tulevansa nähdyksi ja kuulluksi, aikuisen on helpompi päästä käsiksi syihin, joista oireilu voi johtua. ”

MIELENTERVEYS JA SIJAISHUOLTO

Pitämällä huostaanottoa ratkaisuna lapsen, nuoren tai perheen ongelmiin jää usein asioiden juurisyyt huomioimatta ja ilman oikeanlaista apua.

Sijaishuollossa ei välttämättä osata huomioida traumoja ja muita tuen tarpeita. Huostaanottoa pidetään ratkaisuna mielenterveysongelmiin.

Monella sijaishuollossa olevalla lapsella ja nuorella ei välttämättä koskaan ole ollut kokemusta luotettavasta ja turvallisesta aikuisesta.

- Huostaanottojen määrät vähenisivät, jos mielenterveyspalveluita olisi riittävästi saatavilla.
- Huostaanottoa pidetään usein ratkaisuna mielenterveysongelmiin ja traumoihin – jää ilman tarvittavaa oikeanlaista apua.
- Sijaishuollossa ei huomioida tarpeeksi muita tuen tarpeita tai vanhoja traumoja.
- Sijaishuolto ei voi korvata terapiapalveluita.
- Hoitovelka kasvanut eli lakisääteiset tarkastuskäynnit sijaishuoltopaikoissa jääneet koronan takia pois.

TRAUMOJEN VAIKUTUS ELÄMÄÄN

Hyvin usein myös traumatisoituneet lapset ja nuoret kokevat tunnetta huonommuudesta, jolloin stigman olemassaolo vahvistuu.

Nuorten puheissa toistui kokemus stigman aiheuttamasta huonommuuden tunteesta. Mikäli nuoriin suhtaudutaan negatiivisesti, stigma vahvistuu.

Näin lapselle muodostuu itsestään negatiivinen kuva, jossa lapsi on huono ja ei-rakastettava. Tällaisen kuvan muodostuminen on erittäin haitallista kasvulle ja kehitykselle, ja saattaa ajaa lapsen ei-toivottuun käytökseen.

MIELENTERVEYS- JA PÄIHDEONGELMA

Nuorella ei välttämättä ole muuta keinoa säädellä vaikeita tunteita kuin päihteen. Mielenterveysongelmiin ei välttämättä saa apua, jos on päihdeongelma. Samalla päihdeongelmaa ei välttämättä hoideta ennen kuin mielenterveysongelmat on hoidettu. Tämä voi muodostaa ikävän kierteen, jossa apua ei saa ja ongelmat monimutkaistuvat.

Ei pitäisi olla merkitystä mistä päihde- ja mielenterveysongelmat johtuvat, oikeanlaista apua tulee saada ajoissa, ennen kuin tilanne dramatisoituu.

- Huumeita saa tunnissa - mielenterveyspalveluita ei.

“

Nuorten oireilun taustalla aina syy, joka tulee selvittää ja hoitaa sitä eikä pelkästään oireita. Oireilu ei ole ikinä koko totuus kenestäkään vaan ihminen on paljon muutakin kuin näkyvä oireilu.

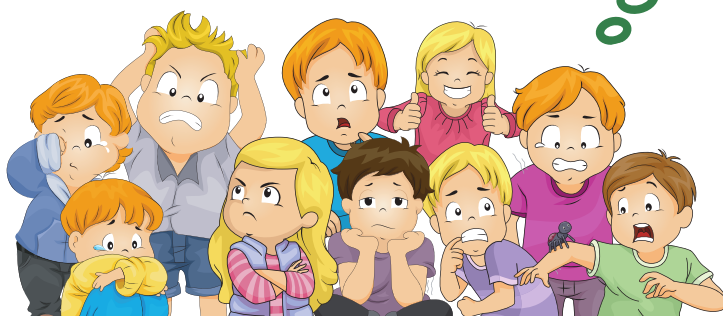
”

NEGATIIVISET SELVIYTYMISKEINOT

Nuori on voinut oppia itseään haittaavia selviytymiskeinoja. Siksi on tärkeää olla turvallinen, kärsivällinen ja rakastava aikuinen nuorille, jotka suojellakseen itseään ovat muodostaneet negatiivisia selviytymiskeinoja.

- Negatiivisten selviytymiskeinojen vähentämiseksi tarvitaan vakaa suhde aikuiseen, joka on turvallinen ja rakastava.
- Hoidettaisiin syitä eikä oireita.
- Nähdään hyvänä ihmisenä, vaikka oireet ovat ”pahoja” – ei ole nuorisorikollinen, vaan nuori, joka on tehnyt rikoksia.

*Mietitään mielummin:
Mitä tälle ihmiselle
on tapahtunut – eikä:
mikä tällä ihmisellä on.*

ONGELMALAPSI/-NUORI?

Turvattomassa kasvuympäristössä on luonnollista kehittää erilaisia suojaavia selviytymiskeinoja, nämä ovat usein negatiivisia ja voivat näyttäytyä vakavana oireileiluna.

On toivottavaa, että nuoret nähdään hyvinä ihmisinä, vaikka oireilu olisi "pahaa" - nuori ei ole nuorisorikollinen, vaan nuori, joka on tehnyt rikoksia. Jokaisella on tarve tulla nähdyksi hyvänä ihmisenä. Nuoret, jotka ovat tulleet nähdyksi vain nuorisorikollisena ja ongelmalapsena, tarve on erityisen suuri.

On tärkeää tehdä ero lapsista, joilla on ongelmia ja ongelmalasten välillä. Näkemällä ja kohtaamalla lapsi, jolla on ongelmia, kohdataan arvokas, rakastettava ja tasa-arvoinen ihminen, ei ongelmia tuottava lapsi.

“ Tuodaan läheisille ilmi, että he ovat arvokkaita ja luodaan turvallinen ilmapiiri, jossa jokainen saa olla oma itsensä. ”

Olisi tärkeää, että olisi joku, joka ottaisi vastuun myös nuoren koko perheen hyvinvoinnista.

YLISUKUPOLVISUUS

Keskustelussa nousi esiin myös nuoren perheen huomioimisen ja auttamisen tärkeys. Tarvittu apu ei ole välttämättä tavoittanut useassa sukupolvesta.

Ylisukupolvisuudesta puhuttaessa on tärkeää huomioida syyt sille, miksi apu ei ole tavoittanut perhettä tarpeeksi aikaisin. Esteitä avun saamiselle voivat olla esim.

- Tietämättömyys siitä, mistä apua voi hakea.
- Oikeanlaista apua ole saatu.
- Pelko mielenterveyspalveluiden ja lastensuojelun stigmasta.
- Perheestä vain yksi on saanut apua ja muu perhe on voinut jäädä avun tavoittamattomiin.
- Jos identiteetti on rakentunut arvottomuuden tunteelle, ja uhan ilmapiiri tuntuu normaalilta, ei välttämättä tiedä, että asiat voivat muuttua ja apua on saatavilla.

Moniammatillisen työskentelyn lisäksi nuoren ja nuoren koko perheen elämään toivottiin vastuun ottajaa, joka kokoaisi tarvittavan tuen ja avun nuorelle ja tämän perheelle.

AMMATTILAISET

Keskustelussa pohdittiin asioita myös ammattilaisten näkökulmasta. Ammattilaisten kykyä tunnistaa syyt nuoren oireilulle pidettiin tärkeänä. Ammattilaisille tarvitaan tietoa tunnistaa, minkälaisista ongelmista voi olla kyse, jotta lapsia, nuoria ja perheitä voidaan ohjata oikeanlaisen avun piiriin oikeaan aikaan.

- Ammattilaiset tietävät, missä prosessissa mennään. Nuori ei välttämättä edes tiedä, että jokin prosessi on meneillään.
- Valtakunnallinen ongelma: työntekijöiden vaihtuvuus.
- Työntekijän aika menee eri tahtiin kuin asiakkaan aika → työntekijän kiire ja stressi ei saa vaikuttaa asiakaskokemukseen.
- Jos asiakas aistii, ettei ole aikaa, heikentää se vuorovaikutusta.
- Digitalisaation hyödyntämistä toivottiin asiakaskohtaamisiin.
- Kokemusasiantuntijoiden käyttämistä palveluiden kehittämisessä pidettiin toivottavana ja tärkeänä.
- Ammattilaisten on helpompi vähentää ja poistaa stigmaa vahvistamalla mielenterveysosaamistaan.

“

Meistä jokainen voi olla luomassa tulevaisuutta, jossa lapset ja nuoret saavat elää tuntien olevansa arvokkaita, rakastettuja sekä tasa-arvoisia palveluiden tarpeesta riippumatta.

”

SIJAISHUOLLON TYÖNTEKIJÄT

Sijaishuollon työntekijöillä olisi hyvä olla tunne- ja traumakoulutusta, jotta nuoren elämän moninaisuutta voitaisiin ymmärtää paremmin.

Sijaishuollon työntekijän on tärkeää olla nuoren arjessa läsnäoleva aikuinen. Vaikka työ sijaishuollossa voi olla vaativaa ja uuvuttavaa, on tärkeää osoittaa nuorelle, että siellä missä nuori on, hän on arvokas ja rakastettu.

Vaikka sijaishuolto ei voi korvata terapiapalveluita, voi sijaishuollon työntekijät keskustella nuoren kanssa nuoren elämästä ja siihen liittyvistä asioista. Lapsi ja nuori tarvitsee hoitokontaktiteiden lisäksi turvallisen ja tasapainoisen suhteen aikuiseen.

- Mielikuva toisista ihmisistä – työntekijä on voinut saada mielikuvan nuoresta pelkästään tämän papereista. Tällöin voi olla vaikeampaa saavuttaa kokemusta autetuksi tulemisesta.
- Helposti jäädään tekosyiden taakse, ettei voida kuulla nuorta.
- Työntekijää voi myös kuormittaa se, ettei voi vastata inhimilliseen hätään.

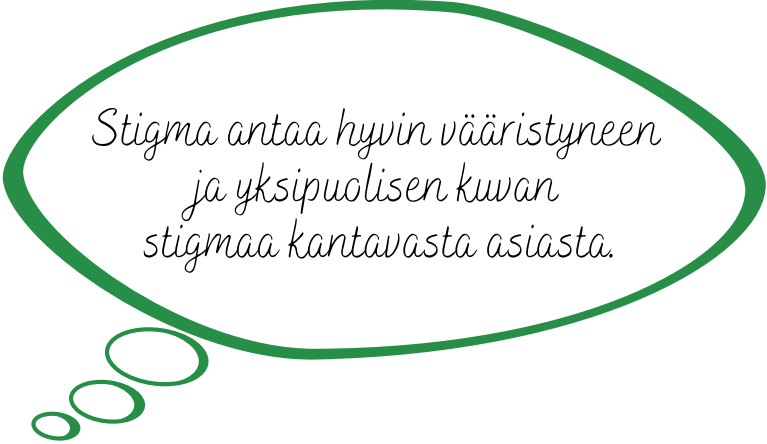
STIGMAN VAIKUTUS ELÄMÄÄN

Keskustelussa pohdittiin lastensuojelun ja mielenterveyspalveluiden stigmaa, eli negatiivista mielikuvaa/leimaa, yhdessä ja erikseen. Yhdistettynä niiden stigma todettiin supertabuksi. Keskustelussa pohdittiin stigman vaikutuksista elämään ja kokemusasiantuntijoiden kokemuksia stigmasta.

- Vanhemmat voivat kieltää lapsiaan viettämästä aikaa lasten kanssa, joista tietävät heidän olevan lastensuojelun palveluiden piirissä, ajatuksena "huono seura hyvät tavat turmelee", vaikka asia voi hyvinkin olla vaikka aivan toisinpäin.
- Ulkonäöstään huolehtivaa ei välttämättä osata nähdä masentuneena. Masennusta ei aina näe päälle päin.
- Opiskelupaikan evääminen aikaisemmin sairastetun mielenterveysongelman vuoksi.
- Lastensuojelun asiakas voi kuulla olevansa väkivaltainen.

"VAIKEASTI RAKASTETTAVAT NUORET"

Esiin nousi myös eräässä tilaisuudessa noussut lausahdus "vaikeasti rakastettavista lapsista", jota tilaisuudessa pidettiin erittäin loukkaavana. On tärkeää näyttää ja osoittaa, että jokainen lapsi ja nuori on rakastettava ja arvokas. Lapsilla, jotka eivät ole kokeneet olevansa hyväksytyjä tai rakastettavia, tarve hyväksyntään ja rakkauteen on erityisen suuri.

Stigma antaa hyvin vääristyneen ja yksipuolisen kuvan stigmaa kantavasta asiasta.

AIKUISTEN TEHTÄVÄ POISTAA STIGMAA

Keskustelussa nousi esiin se, että jokainen voi poistaa lastensuojelun, mielenterveyspalvelujen sekä niiden yhteisasiakkuuden stigmaa ja olla luomassa tulevaisuutta, jossa lapset ja nuoret saavat elää tuntien olevansa arvokkaita, rakastettuja sekä tasa-arvoisia palveluiden tarpeista riippumatta. Ennakkoluulot, syrjintä ja tietämättömyys vahvistavat stigmaa. On tärkeää, että aikuiset esimerkillään osoittavat lapsille, minkälaiset asenteet ja käyttäytymismallit poistavat stigmaa.

Keskustelussa merkittäviksi stigmaa vähentäviksi keinoiksi nousivat:

- Oikean ja asianmukaisen tiedon levittäminen.
- Suoran ja epäsuoran stigman poistamiseen tarvitaan avointa keskustelua, toisen kunnioitusta ja kohtaamista.
- Sisäistä stigmaa, jossa ihminen leimaa itsensä, voidaan poistaa osoittamalla toiselle rakkautta, hyväksyntää, arvostusta ja kunnioitusta.

KESKUSTELUA TWITTERISSÄ:

Tilaisuuden aikana keskustelua käytiin myös Twitterissä.
#lastensuojelu nousi yhdeksi päivän twiitatuimmaksi asiaksi.

Vallankumous lastensuojelussa IV -webinaarissa: Jotta mielenterveyden ongelmiin voi saada apua, täytyy ne osata tunnistaa. Lapsi tai nuori, joka ei tiedä muusta, ei ehkä osaa pyytää apua, ammattilaisten pitäisi osata myös tunnistaa avuntarve.

[#lastensuojelu](#) [#mielenterveys](#)

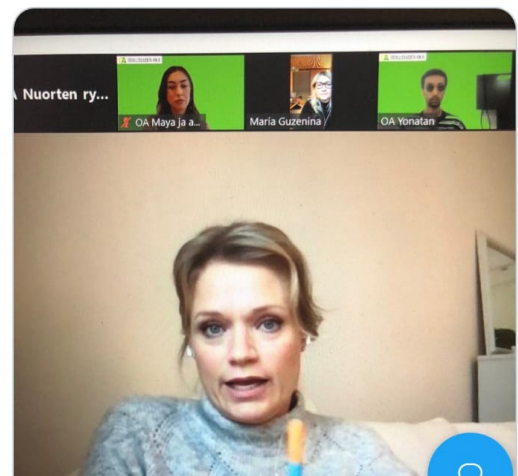
10.26 ap. · 16. helmik. 2021 · Twitter Web App

6 uudelleentwiittausta 16 tykkäystä

[@MaaretK](#): "on hälyttävää, jos nuorten mielenterveyspalvelut perustuvat siihen, että pitää osata pyytää apua. Kaikki eivät pysty siihen koskaan. On oltava keinoja saatella nuori avun piiriin helposti"

[#vallankumouslastensuojelussa](#)
[#lastensuojelu](#) [@Osallisuudena](#)

Valtavan tärkeitä puheenvuoroja [@Osallisuudena](#)-webinaarissa. "Kaikki ongelmien ratkaisu ei ole palvelujärjestelmän vastuulla, tulee jatkaa avun hakemisen normalisointia ja edistää stigmojen poistoa", totesi kokemusasiantuntija Yonatan. [#lastensuojelu](#)

11.07 ap. · 16. helmik. 2021 · Twitter Web App

2 uudelleentwiittausta 1 Twiitin lainaus 9 tykkäystä

KESKUSTELUA TWITTERISSÄ:

